

ОСОБЛИВОСТІ ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ ПРАЦІВНИКОМ

Гвоздь Н. М., студентка групи Ю-74

Внаслідок ускладнень суспільних відносин важливе місце в системі цивільного права займає інститут відшкодування шкоди. Інститут відшкодування шкоди не виконує самостійної господарської функції, а скоріше допоміжну, відновну.

У ст. 1166 Цивільного кодексу України чітко зазначено, що майнова шкода завдана неправомірними рішеннями, діями чи бездіяльністю особистим немайновим правам фізичної або юридичної особи, відшкодовується в повному обсязі особою, яка її завдала.

Одним із спеціальних деліктів є відповідальність за шкоду, завдану працівником юридичної або фізичної особи.

Так, згідно ст. 1172 Цивільного кодексу, шкоду, що завдано працівником під час виконання ним своїх трудових (службових) обов'язків, відшкодовує юридична чи фізична особа, з якою цей працівник перебував у трудових відносинах.

Якщо порівняти цей вид спеціального делікту із загальними умовами деліктної відповідальності, можна відмітити такі особливості.

По-перше, протиправність діяння полягає в тому, що особа повинна вчинити не просто протиправне діяння (дію чи бездіяльність), а вчинити за таких умов:

- якщо між нею та відповідальною юридичною чи фізичною особою є трудові (службові) правовідносини. До речі, наявність, строк виникнення чи припинення цих правовідносин визначається трудовим договором (контрактом), наказом про прийняття на службу, про переведення на тимчасову роботу в дану організацію, актом обрання на виборну посаду, а також наказами керівного органу або рішення суду та іншими юридичними актами, якими оформляється введення особи до числа працівників певної юридичної чи фізичної особи.

- якщо шкоди завдано безпосередньо під час виконання трудових (службових) обов'язків, тобто коли особа здійснює роботу, обумовлену трудовим договором (контрактом), іншим локальним чи адміністративним актом, як правило, на території юридичної чи фізичної особи протягом робочого часу.

Вид деліктних зобов'язань про який йдеться мова, крім того, має складний характер причинно-наслідкового зв'язку. Адже треба доводити не лише те, що шкода завдана внаслідок протиправного діяння, а й те, що протиправне діяння було наслідком неналежного виконання чи невиконання працівником (службовцем) або іншою особою покладених на нього трудових (службових) обов'язків.

Проте найістотношою особливістю цього деліктного зобов'язання є те, що проходить відмежування особи, яка фактично завдала шкоди від особи, яка повинна нести деліктну відповідальність.

Так, за ст. 1172 Цивільного кодексу України безпосереднім заподіювачем шкоди є:

- працівник (службовець);
- підрядник;
- учасник (член підприємницького товариства).

Однак відповідальність за шкоду, завдано внаслідок відповідного виконання обов'язків, законодавство покладає на:

- юридичну або фізичну особу, з якою він перебуває в трудових (службових) відносинах;
- замовника за цивільно-правовим договором підряду;
- підприємницькі товариства, кооперативи, учасником (членом), яких він є.

Аналізуючи дану ситуацію, виникає питання у чому полягає вина осіб, на яких покладається тягар відповідальності за завдану матеріальну шкоду? Слід вважати, що оскільки всі дії працівників (службовців) та інших осіб, коли вони вчиняються, юридично прирівнюються до дій юридичної, фізичної особи та інших зобов'язальних суб'єктів, то й у разі завдання шкоди вони діють від імені та в інтересах зазначених роботодавців, замовників та підприємницьких товариств і кооперативів. Тому і вина безпосереднього заподіювача шкоди, який перебуває у відповідних відносинах з юридичною, фізичною чи іншою уповноваженою особою, яка передбачена відповідачем, має визнаватися виною останніх. Так, наприклад, коли працівник діє від імені юридичної особи, його дії створюють юридичні наслідки для юридичної особи, яка є роботодавцем, оскільки він перебуває з нею в трудових відносинах і виконує покладені на нього трудові обов'язки. А це означає, що його вина за заподіяну шкоду має розглядатися як вина зазначеної юридичної особи. Однак у літературі висловлюються й інші думки. Так, наприклад, М.М. Агарков вважав, що вина юридичної особи полягає у неухважності у виборі працівника.

Розглядаючи особливості відшкодування шкоди, завданої працівником, доречно акцентувати увагу на наступному.

Відшкодувавши завдану працівником (службовцем) чи іншою особою шкоду, фізична чи юридична особа має право зворотної вимоги (регресу) до безпосереднього заподіювача, з вини якого було завдано шкоди, у розмірі виплаченого відшкодування, якщо інший розмір не передбачено законом.

Наук. керівник – Горевий В. І., доцент кафедри права